

Zarządzenie Nr 11 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 14.02.1995 r.

w sprawie doskonalenia gospodarki leśnej na podstawach ekologicznych

(ZZ-710-13/95)

Na podstawie § 8 ust. 1 Statutu Państwowego Gospodarstwa Leśnego

- Lasy Państwowe zarządzam, co następuje:

§ 1.

Wprowadzam do powszechnego zastosowania w jednostkach organizacyjnych Lasów Państwowych "Wytyczne w sprawie doskonalenia gospodarki leśnej na podstawach ekologicznych" zatwierdzone do użytku służbowego przez Podsekretarza Stanu w MOŚZNiL Pana Prof. dr hab. Andrzeja Szujeckiego w dniu 8.02.1995 r. z zastrzeżeniem, o którym mowa w klauzuli zatwierdzającej - stanowiące załącznik do zarządzenia.

§ 2.

Zobowiązuję dyrektorów regionalnych dyrekcji Lasów Państwowych i nadleśniczych do wprowadzenia w życie zasad postępowania hodowlanego i ochronnego określonych w w/w „Wytycznych”.

§ 3.

Wytyczne należy uwzględnić w bieżącej działalności gospodarczej i przy opracowywaniu nowych lub uzupełnianiu istniejących planów urządzania lasu dla nadleśnictw.

§ 4.

Bieżąca realizacja wytycznych z wyjątkiem pkt 3.1, 4.2, 4.3 w rozdziale II nie wymaga wprowadzenia zmian w obowiązujących planach urządzania lasu.

§ 5.

W celu podnoszenia kwalifikacji zawodowych pracowników Lasów Państwowych oraz sprawnego wdrożenia „Wytycznych” zobowiązuję dyrektorów regionalnych dyrekcji L.P. do przeprowadzenia szkoleń w tym zakresie dla odpowiedzialnych pracowników rdLP i nadleśnictw do stanowiska leśniczego włącznie.

§ 6.

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem 1.02.1995. r.

Dyrektor Generalny Lasów Państwowych

dr inż. Janusz Dawidziuk

W y t y c z n e

w sprawie doskonalenia gospodarki leśnej na podstawach ekologicznych

Narastająca od lat degradacja środowiska przyrodniczego i wzmożone oddziaływanie niekorzystnych czynników biotycznych i abiotycznych, zagrażają istnieniu lasów.

Zagrożenie to jest konsekwencją skali i tempa zmian w warunkach środowiska wywołanych działalnością człowieka i sił przyrody - przekraczających zakres zdolności adaptacyjnych lasów, jak i pewnego zubożenia biocenozy leśnej w wyniku długotrwałego prowadzenia uproszczonej i schematycznej gospodarki leśnej.

W tej sytuacji ochrona lasów musi być ukierunkowana na minimalizację oddziaływania obecnych i przyszłych zagrożeń - zarówno zewnętrznych, tj. głównie cywilizacyjnych i klimatycznych, niezależnych od leśników, jak i wewnętrznych wynikających z zasad stosowanych dotychczas w gospodarce leśnej.

Celem niniejszych wytycznych jest dalsze doskonalenie podstawowych zasad gospodarki leśnej, uznanych za najważniejsze w polskim prawie leśnym,

t.j. zasad:

- trwałości lasów i ciągłości wykorzystania ich wielostronnych funkcji,
- powiększania zasobów leśnych i wzmaganie ich korzystnego wpływu na warunki życia człowieka i funkcjonowanie całości przyrody,
- powszechnej ochrony lasów.

Ze względu na wielostronne funkcje lasów w zagospodarowaniu przestrzennym w rozumieniu lokalnym, krajowym i globalnym działalność gospodarcza w Lasach Państwowych powinna być

prowadzona z uwzględnieniem międzynarodowych kryteriów i wskaźników zrównoważonego rozwoju lasów i leśnictwa zmierzających do:

1. Zachowania biologicznej różnorodności lasów,
2. Utrzymania produkcyjnej zasobności lasów,
3. Utrzymania zdrowia i żywotności ekosystemów leśnych,
4. Ochrony zasobów glebowych i wodnych w lasach,
5. Zachowania i wzmagania udziału lasów w globalnym bilansie węgla,
6. Utrzymania i wzmacniania długofalowych i wielostronnych korzyści społeczno-ekonomicznych płynących z lasów.
7. Istnienia prawnych, politycznych i instytucjonalnych rozwiązań wspomagających trwały rozwój gospodarki leśnej.

W/w kryteria zostały ustalone na forum międzynarodowym z udziałem Polski. Mają jednak one charakter ogólny i wymagają dostosowania do polskich warunków a w szczególności uwzględnienia priorytetów prawnych, o których mowa wyżej.

Proces dostosowawczy powinien uwzględniać, co następuje:

1. Podstawowym warunkiem trwałości lasów i wykorzystania ich wszechstronnej użyteczności jest prowadzenie gospodarki leśnej na podstawach ekologicznych. W tym celu niezbędne jest zachowanie i przywracanie zgodności biocenozy leśnej - pojmowanej jako całość organizmów roślinnych, zwierzęcych i mikroorganizmów - z biotopem, czyli ewolucyjnie zmieniającym się środowiskiem bytowania tych organizmów.

2. Ocena zgodności biocenozy z biotopem wymaga uprzedniego wnikliwego rozpoznania warunków biotopu i trendów zachodzących w nim zmian, a w szczególności warunków: geologicznych, glebowych, klimatycznych, hydrologicznych oraz dynamiki procesów: humifikacji i mineralizacji substancji organicznej, co jest warunkiem świadomego kształtowania typów biocenozy leśnej dostosowanych do konkretnych warunków biotopu i uwzględniania całej naturalnej zmienności lasu.

3. Powyższym celom służyć powinny:

- odpowiednio ukierunkowane prace gleboznawczo-siedliskowe; którymi należy objąć, tak szybko jak to będzie możliwe, cały areał lasów państwowych,

- nowoczesna inwentaryzacja urzędzeniowa badająca stan lasu i stopień zgodności biocenozy z biotopem.

Prace glebowo siedliskowe zapewniają rozpoznanie warunków biotopu, określają stopnie degradacji lub zniekształcenia siedlisk i zasady ich rewitalizacji, zaś inwentaryzacja urzędzeniowa stworzy podstawy do właściwego określenia doraźnych i perspektywicznych celów gospodarki leśnej, a co za tym idzie do ustalenia podziału gospodarczego lasu według jednolitych lub zbliżonych celów gospodarczych /gospodarstwa celowe/ i ochronnych.

Cele te winny wynikać z zakresu i tempa racjonalnego dostosowywania obecnych typów biocenozy leśnej /często nadmiernie uproszczonych/ do rzeczywistych i przewidywanych warunków biotopu. Tempo i zakres dostosowywania biocenozy leśnej do warunków biotopu będzie więc decydować o rozmiarze użytkowania lasu wynikającym z jego bieżących potrzeb hodowlanych. Wielkość pozyskania drewna w lasach o stanie zbliżonym do pożądanego będzie limitowana potrzebą zachowania trwałości lasu i ciągłości wykorzystania jego wielostronnych funkcji.

Ostateczne sformułowanie zasad zrównoważonego rozwoju lasów i leśnictwa w Polsce w myśl w/w kryteriów i szczegółowych wskaźników wymagać będzie jednak wieloletniego procesu poznawczego i dostosowawczego. W jego wyniku zostaną ustalone doraźne i długofalowe cele i zasady gospodarki leśnej dostosowane do specyfiki naszego kraju oraz będą sprecyzowane właściwe instrumenty realizacyjne.

Do czasu ich sprecyzowania i wprowadzenia w życie ustala się następujące tymczasowe zasady doskonalenia gospodarki leśnej zgodnie z ogólną koncepcją zrównoważonego rozwoju.

I. Zasady ogólne

1. Jednym z podstawowych czynników decydujących o trwałości lasów, pozostających w zakresie dzisiejszych możliwości gospodarki leśnej jest ograniczanie procesów degradacji stosunków wodnych w lasach. W tym celu konieczne jest:

1.1. zachowanie w stanie zbliżonym do naturalnego i odtwarzanie śródleśnych zbiorników i cieków wodnych, co jest warunkiem witalności ekosystemów leśnych i skuteczności ochrony przeciwpożarowej lasu.

Brzegi cieków i zbiorników poza obszarami lasów i łąk powinny być zalesiane, obsadzone drzewami i krzewami w celu ograniczenia dopływu zanieczyszczeń i erozji oraz umocnienia brzegów,"

1.2. zachowanie w dolinach rzek lasów łęgowych, olsów i innych naturalnych formacji przyrodniczych jako ostoi rzadkich gatunków roślin i zwierząt oraz regulatorów wilgotności siedlisk i klimatu lokalnego /mikroklimatu/.

1.3. zachowanie w stanie nienaruszonym śródleśnych nieużytków jak np.: bagna, trzęsawiska, mszary, torfowiska, remizy, wrzosowiska, wydmy, gołoborza i wychodnie skalne, wraz z ich florą i fauną w celu ochrony pełnej różnorodności przyrodniczej i dalsze traktowanie ich jako użytki ekologiczne.

1.4. wzmożenie w ramach uzgodnień miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dalszych starań o przywracanie lasów na wylesionych górnych częściach zlewni górskich i w strefach wododziałowych w celu zwiększenia retencji wodnej w lasach, zmniejszenia przemieszczania zanieczyszczeń oraz erozji gleb,

1.5. dostosowywanie sposobów zagospodarowania lasów wodochronnych do potrzeb maksymalizacji funkcji dla których uznane zostały za ochronne.

2. Dla właściwego ustalenia celów gospodarczych w leśnictwie i prawidłowego planowania hodowlanego niezbędne jest:

2.1. przyspieszenie rozpoznania warunków glebowych i siedliskowych w lasach, w tym stopni degradacji i zniekształcenia gleb i siedlisk oraz trendów zachodzących w nich zmian w oparciu o dotychczasowe zasady wykonywania tych prac nie czekając na nowe udoskonalone zasady rozpoznawania warunków biotopu,

2.2. pilne sporządzenie aneksów ochrony przyrody do obowiązujących planów urządzania lasu /według opracowywanej instrukcji/.

3. W bieżącej realizacji obowiązujących planów urządzania lasu niezbędne jest:

3.1. Wzbogacanie granicy las - pole i las - woda przez tworzenie na obrzeżach lasu pasa ochronnego o szerokości 20-30 m, złożonego z roślinności zielnej, krzewów, niskich drzew i luźnego piętra górnego jako strefy ekotonowej. Dotyczy to również obrzeży szerokich dróg i linii kolejowych przebiegających przez lasy,

3.2. inicjowanie naturalnego odnowienia lasu na wszystkich siedliskach o ile uzasadnia to skład gatunkowy drzewostanów ich jakość i pochodzenie,

3.3. ograniczenie powierzchni zrębów zupełnych i unikanie prostych linii zrębowych,

3.4. preferowanie czynników wzmagających trwałość lasu w całym postępowaniu hodowlanym i ochronnym /zgodność z warunkami siedlisk, naturalność rodzimność, różnorodność, witalność, bogactwo genetyczne/,

3.5. przywracanie utraconej różnorodności biocenoz leśnych i wzbogacanie krajobrazu leśnego przez różnicowanie zgodnie z warunkami naturalnymi: struktury gatunkowej, wiekowej, warstwowej i przestrzennej drzewostanów. Służyć temu powinno także:

-pozostawianie w drzewostanach dojrzałych do wyrębu, a w miarę możliwości i w młodszych, niektórych starych drzew do ich fizjologicznej starości, a nawet biologicznej śmierci, wybranych drzew martwych, szczególnie drzew dziuplastych - jako siedziby licznych organizmów roślinnych i zwierzęcych decydujących o bogactwie i procesach samoregulacji w przyrodzie,

-wzbogacanie składu gatunkowego drzewostanów i rozpraszanie ryzyka hodowlanego na możliwie dużą liczbę gatunków drzew i krzewów leśnych.

3.6. nadawanie priorytetów zabiegom profilaktycznym oraz biologicznym i mechanicznym metodom ochrony lasu przed metodami chemicznymi, które winny być traktowane jako zabieg ostateczny gdy nie ma innej alternatywy. Szczególnie preferuje się rozszerzanie zasięgu powierzchniowego udoskonalonej ogniskowo-kompleksowej metody ochrony lasu, z uwzględnieniem w pierwszej kolejności obszarów występowania pierwotnych ognisk gradacyjnych szkodników liściożernych,

3.7. zróżnicowane traktowanie drzewostanów pod względem wymogów higieny lasu. W drzewostanach zdrowych, niezagrożonych przez szkodliwe owady leśne i grzyby patogeniczne,

należy pozostawić w lesie drobne gałęzie i posusz jałowy w celu powstrzymania procesów degradacyjnych gleb leśnych i przyspieszenia obiegu materii, zaś w drzewostanach silnie osłabionych, chorych i zagrożonych pożarem należy dążyć do pełnej higieny lasu.

II. Zasady szczegółowe

1. Selekcja, nasiennictwo i szkółkarstwo

1.1. W zakresie selekcji i zachowania zasobów genowych należy przyjąć postanowienia zawarte w „Programie zachowania leśnych zasobów genowych i hodowli selekcyjnej drzew leśnych w Polsce na lata 1991-2010”.

1.2. W gospodarce nasiennej obowiązuje przestrzeganie zasad regionalizacji określonej w w/w Programie, dokumentowanie i rejestrowanie pochodzenia nasion i sadzonek.

1.3. Konieczne jest dalsze tworzenie ogólnokrajowego banku rezerw zasobów genowych.

1.4. W celu uzyskania poprawy warunków ekologicznych produkcji sadzonek w szkółkach należy dążyć do:

- zmniejszenia kwater produkcyjnych w szkółkach zespolonych do wielkości 0,5 - 1,0 ha, przez wprowadzenie zadrzewień ochronnych,
- zakładanie czasowych małych szkótek śródleśnych i szkótek podokapowych ,
- rewitalizacji mikoryz w szkółkach użytkowanych w okresie powyżej 10 lat.

1.5. W pielęgnacji szkótek należy ograniczać stosowanie herbicydów i innych środków chemicznych na korzyść zabiegów mechanicznych oraz racjonalnego stosowania płodozmianu z zielonym i czarnym ugorem.

Należy zwiększyć zakres zwalczania szkodliwych chwastów, grzybów i nicieni metodami termicznymi (parowanie gleby), a także zapewnić rewitalizację mikrobiologiczną gleb przez wprowadzanie do gleby biopreparatów.

2. Odnawianie lasu, zalesienia i ochrona upraw

2.1. Preferuje się naturalne odnowienie lasu na wszystkich siedliskach, uzupełniane sztucznie w miarę potrzeb, o ile spełniane są następujące warunki:

- skład gatunkowy drzewostanów macierzystych odpowiada charakterowi siedlisk, a ich jakość hodowlana i pochodzenie uzasadnia reprodukcję naturalną,
- pochodzenie drzewostanów macierzystych odpowiada wymogom regionalizacji przyrodniczo - leśnej i regionalizacji nasiennej,
- stan gleby i pokrywy glebowej umożliwia rozwój odnowienia naturalnego.

2.2. Przy sztucznym uzupełnieniu samosiewów zaleca się:

- wzbogacanie składu gatunkowego, form zmieszania i struktury drzewostanów w dostosowaniu do naturalnej mozaikowości siedlisk.

2.3. Przy sztucznym odnawianiu lasu zaleca się:

- eliminację stosowania chemicznych środków chwastobójczych,
- preferowanie punktowego przygotowania gleby o ile stan gleby i pokrywy glebowej na to pozwala, lub w przypadku gleb lekkich samo pogłębienie,
- na glebach silnie zachwaszczonych (trzcinnik, orlica, trzęślica): przygotowanie gleby pełną orką na pasach o szer. 2-3 m na przemian z nienaruszonymi pasami będącymi rezerwuarem życia biologicznego gleby, lub na placówkach 2 X 2,
- preferowanie różnorodności biologicznej w dostosowaniu do charakteru siedlisk i warunków środowiska, polegającej na wprowadzeniu wielu gatunków drzew i krzewów w różnorodnych formach zmieszania.

2.4. Przy zalesianiu gruntów porolnych i terenów poprzemysłowych - zrehabilitowanych na cele leśne, zaleca się:

- przygotowanie gleby pełną orką z pogłębieniem w rzędach sadzenia w celu skruszenia warstwy płużnej i rudawca oraz napowietrzenia gleby,
- dostosowywanie składu gatunkowego upraw do wyników analiz fizyko - chemicznych gleb z dążnością do pełnego wykorzystania mozaikowości gleb i maksymalnego urozmaicenia składu upraw,
- wykorzystanie na zalesianych gruntach wszelkich zgodnych z celami hodowli lasu samosiewów drzew i krzewów oraz roślin zielonych z uzupełnieniem ich w miarę potrzeby dolesieniem sztucznym,
- pozostawianie na gruntach przeznaczonych do zalesienia trwałych i okresowych oczek wodnych, bagien, mokradeł, drzew, remiz śródpolnych itp. jako ostoi życia biologicznego i ważnych elementów krajobrazu,
- stosowanie, na najstabszych glebach, nawożenia organicznego przy pomocy rozdrobnionej kory i odpadów drzewnych w celu poprawy właściwości fizycznych i struktury biologicznej gleb,
- stosowanie silnych sadzonek zaopatrzonych w szkółkach we właściwe grzyby mikoryzowe,
- wykonywanie zabiegów zoomelioracyjnych.

2.5. Przy prowadzeniu zabiegów ochrony upraw przed szkodami należy dążyć do eliminowania lub ograniczania przyczyn zagrożeń, a w szczególności:

- badanie stanu zapędrczenia gleb i stosowania w razie potrzeby odpowiednich środków zaradczych,
- utrzymywanie liczebności owadów - szkodników upraw na poziomie nie zagrażającym wystąpieniu szkód istotnych,

- tworzenie warunków środowiska leśnego ograniczających możliwość nadmiernego rozwoju grzybów patogenicznych (zróżnicowanie składu gatunkowego i form zmieszania, zgodność z warunkami siedlisk i z warunkami środowiska przyrodniczego),
- dostosowanie liczebności zwierzyny płowej w lasach oraz jej struktury wiekowej i płciowej do poziomu zapewniającego możliwość realizacji celów hodowli lasu na danym terenie,
- zwiększanie naturalnej bazy żerowej dla zwierzyny w lasach m. in. przez odtworzenie oraz właściwe zagospodarowanie małych łąk śródleśnych, zwiększanie ilości preferowanych przez zwierzynę gatunków domieszkowych w uprawach. Sztuczne dokarmianie zwierzyny jest uzasadnione tylko w warunkach zagrażających istnieniu ich populacji,
- tworzenie warunków sprzyjających zrównoważeniu układów biocenotycznych na uprawach przez ochronę i protekcję organizmów pasożytniczych i drapieżnych w stosunku do szkodników upraw,
- wprowadzenie w blokach upraw pasów przeciwpożarowych w postaci stref leśnych złożonych z najmniej palnych w danych warunkach drzew i krzewów, budowie dróg przeciwpożarowych, zbiorników wodnych, baz sprzętu p.poż. itp.
- zakładanie ognisk biocenotycznych w uprawach.

3. Pielęgnacja i ochrona drzewostanów

3.1. Właściwe jest dalsze stosowanie cięć selekcyjnych, zmierzających do nierównomiernego rozmieszczenia drzew dorodnych i kształtowania naturalnej struktury przestrzennej drzewostanów charakteryzującej się istnieniem biogrup drzew.

W drzewostanach młodych i średnich klas wieku należy prowadzić cięcia o charakterze selekcji pozytywnej, zaś w drzewostanach starszych - cięcia o charakterze trzebieży dolnej.

3.2. Cięcia schematyczne zarówno w drzewostanach sosnowych, jak i w świerkowych nie mają trwale stabilizującego wpływu na drzewostan i należy zaniechać ich stosowania.

3.3. W warunkach narastającego zagrożenia lasu i wzmożonego wydzielania się posuszu uzasadnione jest zwiększenie rozmiaru użytkowania przedrębego (cięć pielęgnacyjnych) jednak do wysokości nie przekraczającej 50 % bieżącego przyrostu miąższości drzewostanów przedrębnych (sumy przyrostu tych drzewostanów w nadleśnictwie).

3.4. W celu uniknięcia masowego występowania grzybów powodujących zamieranie pędów sosny należy stosować możliwie wcześnie zabiegi pielęgnacyjne, rozważnie rozluźniając więźbę w młodych drzewostanach oraz usuwać porażone drzewka (materiał zakaźny).

3.5. W celu ograniczenia obszaru występowania huby korzeni i opieńkowej zgnilizny korzeni niezbędne jest stosowanie szczegółowych zasad postępowania hodowlano - profilaktycznego, zaś na gruntach porolnych obowiązuje zabezpieczenie świeżych pniaków powstających podczas zabiegów pielęgnacyjnych, preparatami biologicznymi z grzybami konkurencyjnymi typu „PglBL”.

3.6. Przy ograniczaniu liczebności populacji owadów za pomocą insektycydów (biologicznych i chemicznych) należy dążyć do:

- stosowania insektycydów tylko w tych drzewostanach, gdzie występujące owady mogą spowodować ich zamieranie lub istotne szkody gospodarcze,
- stosowania w zabiegach ratowniczych selektywnych, najmniej szkodliwych dla środowiska leśnego preparatów oraz technik aplikacyjnych .

3.7. W celu zwiększenia biologicznej odporności lasu na czynniki szkodliwe zaleca się:

- szersze stosowanie udoskonalonej ogniskowo - kompleksowej metody ochrony lasu, szczególnie na terenach pierwotnych ognisk gradacyjnych szkodników liściożernych, przez wprowadzanie bloków podszytów, siania roślin nektarodajnych, pojników, protegowanie ptaków i mrówek, dzików oraz wprowadzanie borówki czernicy na gruntach porolnych,
- wzbogacanie i urozmaicanie monolitycznych środowisk leśnych przez wprowadzanie gatunków liściastych określanych mianem domieszek biocenotycznych,
- zachowywanie w trzebieżach drzew (osobników) wyróżniających się wysoką żywotnością.

4. Rębnie i formy drzewostanów.

4.1. Zrębny zupełny.

4.1.1. Areał zrębów zupełnych w porównaniu ze stanem obecnym musi ulegać stopniowemu zmniejszaniu, zarówno podczas planowania urzędzeniowego jak i w realizacji planów.

4.1.2. Szerokość zrębów zupełnych dla so i św powinna mieścić się w granicach 30 - 60 m, przy pozostawieniu nasienników ok. 20-30 szt./ha, głównie na oddalonej części zrębu od ściany drzewostanu w formie grup i kęp wraz z podszytem, nalotem podrostem i runem, z których część może pozostać do następnej kolei rębny.

4.1.3. Obowiązuje pozostawienie na zrębach grup i kęp drzew domieszkowych i biocenotycznych dla poprawy struktury wiekowej, bioróżnorodności oraz estetyki.

Należy unikać schematyzmu, w tym także prostych linii zrębnych.

Wprowadza się zakaz zrębów zupełnych zlokalizowanych przy drogach publicznych, zbiornikach wodnych (rzeki, jeziora, oczka wodne) i otulinach rezerwatów.

4.2. Rębny złożony.

Preferuje się rębny złożony bez względu na siedlisko - wszędzie tam, gdzie stwarzają one najlepsze warunki dla odnowienia i rozwoju lasu.

Należy przy tym unikać schematycznego stosowania rębni dobierając ich rodzaje i formy do konkretnych warunków strefy, smugi lub pododdziału.

4.3. Zmiany wieku rębności drzew należy uzależniać nie tylko od siedliska i stanu drzewostanów, lecz i od wpływu tej zmiany na możliwość spełniania przez lasy określonych funkcji uznanych za dominujące w zagospodarowaniu przestrzennym regionu .

4.4. Celem jest pozostawianie na zrębach na następną kolej rębą ok. 5 % drzew o najlepszej żywotności i jakości technicznej.

Trzeba mieć na względzie ich zdolność do wzrostu i rozwoju na otwartej powierzchni (m. in. odporność na wywalające działanie wiatru, na zgorzel słoneczną, brak podatności na tworzenie odrostów pniowych).

Przeciwdziałać tym zagrożeniom mogą wcześniejsze cięcia pielęgnacyjne stymulujące tworzenie się i rozwój biogrup drzew w drzewostanach.

4.5. W przypadku drzewostanów stanowiących unikalne, naturalne lub zbliżone do naturalnych obiekty przyrodnicze np. w kompleksach puszczańskich ochrona bogactwa gatunkowego ma podstawowe znaczenie.

System zagospodarowania tych lasów powinien zapewnić zachowanie elementów lasu naturalnego i całego bogactwa składników ekosystemów leśnych.

Drzewostany te należy rejestrować jako zachowawcze i wyeliminować w nich zręby zupełne - zgodnie z programem zachowania zasobów genowych.

5. Postępowanie w użytkowaniu lasu.

5.1. Przy pozyskaniu drewna obowiązuje stosowanie technologii przyjaznych dla środowiska leśnego, polegających na prowadzeniu prac w sposób ograniczający do minimum uszkodzenia pozostałych składników lasu.

W tym celu należy:

5.2. stosować sortymentową metodę pozyskania drewna, polegającą na wyróbce drewna w drzewostanie ze zrywką surowca ciągnikami nasiębiernymi przy odpowiednio zaplanowanych i wykonanych szlakach zrywkowych;

5.3. dostosować okres pozyskania drewna do terminów najmniejszego zagrożenia lasu od owadów i grzybów patogenicznych, wiatru i śniegu oraz możliwości wykorzystania przez zwierzynę kopytną cienkiej kory na drzewach leżących.

5.4. unikać metod wyznaczania drzew do wycięcia i oznakowywania, polegających na ranieniu drzew;

5.5. powszechnie stosować środki techniczne chroniące pozostałe na powierzchni drzewa przed uszkodzeniami powstającymi w trakcie zrywki;

5.6. wprowadzić do powszechnego stosowania biooleje w piłach spalinowych i środkach technicznych w celu uniknięcia skażenia gleby;

5.7. prowadzić zbiór płodów runa leśnego w sposób nie zagrażający ekosystemom leśnym.

Opracowano

w Dyrekcji Generalnej

Lasów Państwowych

z wykorzystaniem materiałów IBL

Zatwierdzam do użytku służbowego z zastrzeżeniem, że stosowanie pkt. 3.1, 4.2 oraz 4.3 rozdziału II wprowadzone będzie:

- w Leśnych Kompleksach Promocyjnych na podstawie zasad hodowlano - ochronnych opracowanych i zatwierdzonych dla tych kompleksów,
- dla pozostałych lasów na podstawie programów stopniowo opracowywanych dla poszczególnych nadleśnictw przez dyrekcje regionalne i wprowadzanych w drodze aneksów do planów urządzania lasu,
- w przeszkoleniu personelu nadleśnictw.

PODSEKRETARZ STANU

Prof. dr hab. Andrzej Szujecki